

Pētījums par
***Comenius* skolu partnerību un**
pedagogu profesionālās pilnveides
individuālo braucienu ieguldījumu
Latvijas izglītībā

Rudīte Andersone
Latvijas Universitātes profesore, Dr.paed.

Rīga 2009

Saturs

Ievads	3
1. Latvijas izglītības stratēģiskā virzība	10
2. Skolu partnerību un pedagogu profesionālās pilnveides individuālo braucienu mērķi	14
3. Multikultūru izglītība un starpkultūru dialogs	19
4. Iekļaujošā izglītība	22
5. Mācību metožu pilnveide	24
6. Jaunās informācijas tehnoloģijas izglītībā	27
7. Skolu menedžments	30
8. Profesionālā orientācija un atbalsts karjeras attīstībai	33
9. Radošuma attīstība	35
10. Vides izglītība	39
11. Veselības izglītība	42
Nobeigums	45
Izmantotā literatūra un avoti	48

1. Latvijas izglītības stratēģiskā virzība

Latvijas izglītības stratēģiskā virzība ir jāaplūko kontekstā ar Latvijas valsts attīstības stratēģisko virzību.

Latvijas attīstības stratēģiju atspoguļo **Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam**, ko izstrādāja darba grupa profesora R.Ķīļa vadībā. Tajā noteikti svarīgākie stratēģiskie principi, kas jāievēro, sekmējot Latvijas ilgtspējīgu attīstību.

Tie ir:

- jaunrade;
- tolerance;
- sadarbība;
- līdzdalība.

Kā vieni no ilgtermiņa rīcības virzieniem ir atzīmēti:

- izglītības pieejamība un strukturālas pārmaiņas izglītības procesa organizācijā;
- skola – sociālā tīklojuma centrs;
- kontekstuāla izglītība un skolotāja profesijas maiņa;
- e-skola digitālo iespēju izmantošana;
- izglītošanās mūža garumā – no pirmsskolas līdz pieaugušo tālākizglītībai.

Tuvākais Latvijas attīstības posms, kuram izstrādāti konkrēti stratēģiski un taktiski plāni ir 2007. – 2013.gads.

Nacionālais attīstības plāns (NAP) ir izstrādāts saskaņā ar LR Reģionālās attīstības likumu un ir vidēja termiņa plānošanas dokuments laika posmam no 2007. līdz 2013.gadam. Plāna mērķis ir sekmēt līdzsvarotu un ilgtspējīgu valsts attīstību un nodrošināt Latvijas konkurētspējas paaugstināšanu citu valstu vidū. Tas ir ieguldījums ES dalībvalstu kopējā stratēģijā un Lisabonas programmas īstenošanā.

NAP piedāvā risinājumus šādiem jautājumiem:

- Kāda būs mūsu Latvija pēc septiņiem un vairāk gadiem?
- Kā nodrošināt valsts konkurētspējas palielināšanos?
- Kādam jābūt cilvēkam – Latvijas nākotnes veidotājam?

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007. – 2013.gadam norādīts, ka situācija Latvijas un kopējā Eiropas Savienības darba tirgū izvirza prasību pēc mācīšanās un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas mūža garumā, ko arvien vairāk atbalsta gan valsts, gan darba devēji.

Mūžizglītība tiek uzskatīta par Eiropas Savienības valstu politikas stūrakmeni cilvēkresursu attīstības jomā. Informācijas sabiedrībā cilvēku zināšanām un prasmēm ir izšķiroša nozīme augsta labklājības līmeņa sasniegšanai.

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.–2013.gadam izstrādātas, ievērojot sabiedrības un izglītības attīstības vadlīnijas, kas noteiktas Eiropas un Latvijas politikas plānošanas dokumentos:

- Lisabonas izglītības stratēģijā, Boloņas procesā,
- Eiropas Komisijas mūžizglītības memorandā,
- UNESCO programmā “Izglītība visiem”,
- Eiropas Komisijas darba programmā „Izglītība un apmācība 2010”,
- Eiropas iniciatīvā „i2010 – Eiropas informācijas sabiedrība izaugsmei un nodarbinātībai”,
- ES Pamatstratēģijā attiecībā uz dzimumu līdztiesību,
- ilgtermiņa konceptuālajā dokumentā „Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā”,
- „Ilgtermiņa ekonomiskās attīstības stratēģijā”,
- „Tautsaimniecības vienotajā stratēģijā”,
- „Latvijas ilgtspējīgas attīstības pamatnostādnes”,
- „Politikas plānošanas pamatnostādnes”,
- „Latvijas nacionālajā rīcības plānā nodarbinātības veicināšanai”,
- „Sporta politikas pamatnostādnes 2004.–2009.gadam”,
- „Reģionālās politikas pamatnostādnes”,

kā arī Latvijas plānošanas reģionu attīstības dokumentos.

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007. – 2013.gadam nosaka izglītības sistēmas attīstības mērķus turpmāko piecu gadu laikposmam un rīcības virzienus to īstenošanai, kā arī darbības rezultātus, politikas rezultātus un to sasniegšanas rādītājus.

Izglītības attīstības pamatnostādņu 2007. – 2013.gadam pamatmērķis ir nodrošināt katram iedzīvotājam iespēju iegūt kvalitatīvu izglītību mūža garumā

atbilstoši individuālām interesēm, spējām un valsts ekonomiskās attīstības vajadzībām.

Savukārt, konkrētie mērķi ir:

- paaugstināt izglītojamo vispārējo zināšanu, vērtībizglītības un dzīvesprasmju apguves kvalitāti;
- nodrošināt tautsaimniecības attīstības vajadzībām atbilstošu izglītības piedāvājumu;
- paplašināt izglītības iespējas dažādām iedzīvotāju grupām visos reģionos;
- stiprināt izglītības kvalitātes nodrošināšanas un vadības kapacitāti.

Šo mērķu īstenošanai ir noteikti rīcības virzieni. Tie ir:

- Kvalitatīvas pirmsskolas izglītības nodrošināšana, sagatavojot tālākai izglītības ieguvei
- Pedagoģiskā procesa efektivitātes paaugstināšana pamatzglītības posmā
- Vidējās izglītības satura un mācību sasniegumu vērtēšanas sistēmas pilnveide
- Mācību priekšmetu kvalitatīvai apguvei atbilstošu mācību un metodisko līdzekļu nodrošinājums
- Vērtībizglītības īstenošana izglītības iestādēs sadarbībā ar skolēnu vecākiem (ģimeni)
- Karjeras izglītības pilnveide jauniešu motivētas un apzinātas tālākās izglītības iegūšanai un savas karjeras veidošanai
- Profesionālās izglītības sistēmas modernizācija un prestiža paaugstināšana
- Augstākās izglītības konkurētspējas uzlabošana
- Zinātnes un pētniecības lomas palielināšana augstskolās
- Darba tirgum atbilstošu praktisko iemaņu apguvei un mācību procesa nodrošināšanai nepieciešamās mācību un studiju materiālās bāzes pilnveide
- Izglītojamo ar speciālām vajadzībām iekļaušana izglītības sistēmā
- Atbalsta nodrošinājums izglītojamiem no sociālā riska grupām
- Interesu izglītības piedāvājuma paplašināšana
- Profesionāli orientētas pieaugušo un neformālās izglītības attīstība
- Latvijas mazākumtautību izglītības iespēju nodrošināšana
- Pedagogu izglītības un tālākizglītības sistēmas uzlabošana

- Pedagogu darba kvalitātes novērtēšanas un atbilstošas darba samaksas sistēmas izveide
- Izglītības kvalitātes vērtēšanas sistēmas pilnveide
- Savlaicīgas un kvalitatīvas informācijas nodrošinājums izglītības attīstības politikas veidošanai
- Sadarbības un dialoga veicināšana ar ģimeni, citām institūcijām un sabiedrību izglītības jautājumu risināšanā

2. Skolu partnerību un pedagogu profesionālās pilnveides individuālo braucienu mērķi

Skola kā elastīga organizācija ir centrālais virzošais spēks ceļā uz modernu valsti ar augstu labklājības līmeni, kā atzīmē viens no Norvēģijas skolu direktoriem S.E.Fjelds.

Lai veicinātu izglītības iestāžu pilnveidošanos, tām aktīvi jāpiedalās sadarbības tīklu nostiprināšanā, kā atzīmē Eiropas Komisija. Tā ir definējusi Baltajā grāmatā piecus pamatmērķus:

- 1) veicināt jaunu zināšanu apguvi;
- 2) tuvināt skolas un ražošanas sektorus;
- 3) apkarot izolāciju;
- 4) attīstīt trīs Kopienas valodu apguvi;
- 5) uzlūkot kapitāla ieguldījumu un ieguldījumu apmācībā kā vienlīdz nozīmīgus.

R.Baumanis, Ž.Jaunzeme un T.Tisenkopfs savā pētījumā „Uz vērtībām balstīta ilgtspējīga attīstība Latvijā” atzīst, ka ir nepieciešami labi piemēri. Piemēri ir visiedarbīgākais veids kā popularizēt konkrētu cilvēku, institūciju, un novadu sasniegumus, pārvērtēt savu darbību un veicināt pārmaiņas. Piemēru iepazīšanu nodrošina arī Eiropas Savienības Mūžizglītības programmas Comenius apakšprogramma.

Eiropas Savienības Mūžizglītības programmas, kuras apakšprogramma ir Comeniuss programma, **pamatmērķis** ir caur mūžizglītību veicināt uz zināšanām balstītas sabiedrības veidošanos Eiropas Kopienā ar tās pastāvīgi augošo ekonomiku

un sekmēt labāku darbavietu un augstākas sociālās saliedētības veidošanos, vienlaicīgi nodrošinot vides aizsardzību nākamajām paaudzēm.

rogramma, tās ietvaros arī Comeniuss programma, veicina apmaiņu, sadarbību un mobilitāti starp izglītības un praktiskās apmācības sistēmām Kopienas iekšienē, lai padarītu tās par pasaules kvalitātes standartu izglītības jomā

Comenius programmas uzdevumi:

- palielināt audzēkņu un izglītojošā personāla mobilitāšu skaitu un paaugstināt to kvalitāti
- vairot un uzlabot partnerattiecības starp izglītības un tās atbalsta iestādēm dažādās dalībvalstīs tā, lai visā programmas darbības laikā pēc iespējas vairāk audzēkņu tiktu iesaistīti kopīgajās aktivitātēs
- sekmēt svešvalodu mācīšanos
- pilnveidot pedagoģiskās izglītības procesu Eiropas dimensijas kontekstā
- uzlabot mācību metodes, izglītības iestāžu vadību un pārvaldi.

Comenius **skolu partnerību mērķis** ir veicināt Eiropas dimensiju izglītībā, sekmējot sadarbības aktivitātes starp skolām Eiropā attiecībā uz vienu vai vairākām kopīgu interešu tēmām.

Comeniuss **asistentūras mērķis** ir dot topošajiem skolotājiem iespēju iegūt labāku izpratni par Eiropas dimensiju mācību procesā, uzlabot svešvalodu zināšanas un iepazīties ar citām Eiropas valstīm, to izglītības sistēmām un uzlabot topošo skolotāju pedagoģiskās prasmes.

Skolu pedagoģiskā personāla profesionālās pilnveides akcijas mērķis ir palīdzēt uzlabot skolu izglītības kvalitāti, sniedzot iespēju personāla pārstāvjiem doties mācībās uz citu valsti. Šādā veidā tiek uzlabotas praktiskās pedagoģiskās zināšanas un prasmes un tiek gūta plašāka izpratne par skolu izglītību Eiropā.

Šie mērķi sasaucas ar Latvijas izglītības stratēģiskajiem mērķiem, kas atspoguļoti vairākos dokumentos un līdz ar to Comenius programma dod savu noteiktu ieguldījumu to īstenošanā.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam viens no prioritārajiem ilgtermiņa rīcības virzieniem ir *izglītības pieejamība un strukturālas pārmaiņas izglītības procesa organizācijā*. Stratēģijas plānojumā kā viens no iespējamiem risinājumiem ir noteikta izglītības iestāžu internacionalizācija. Paredzēts īstenot vidējās izglītības iestāžu internacionalizāciju, veicinot regulārus kontaktus

starp Latvijas un citvalstu skolām un organizējot skolēnu un skolotāju apmaiņas un prakses programmas. To arī veicina Comenius programma.

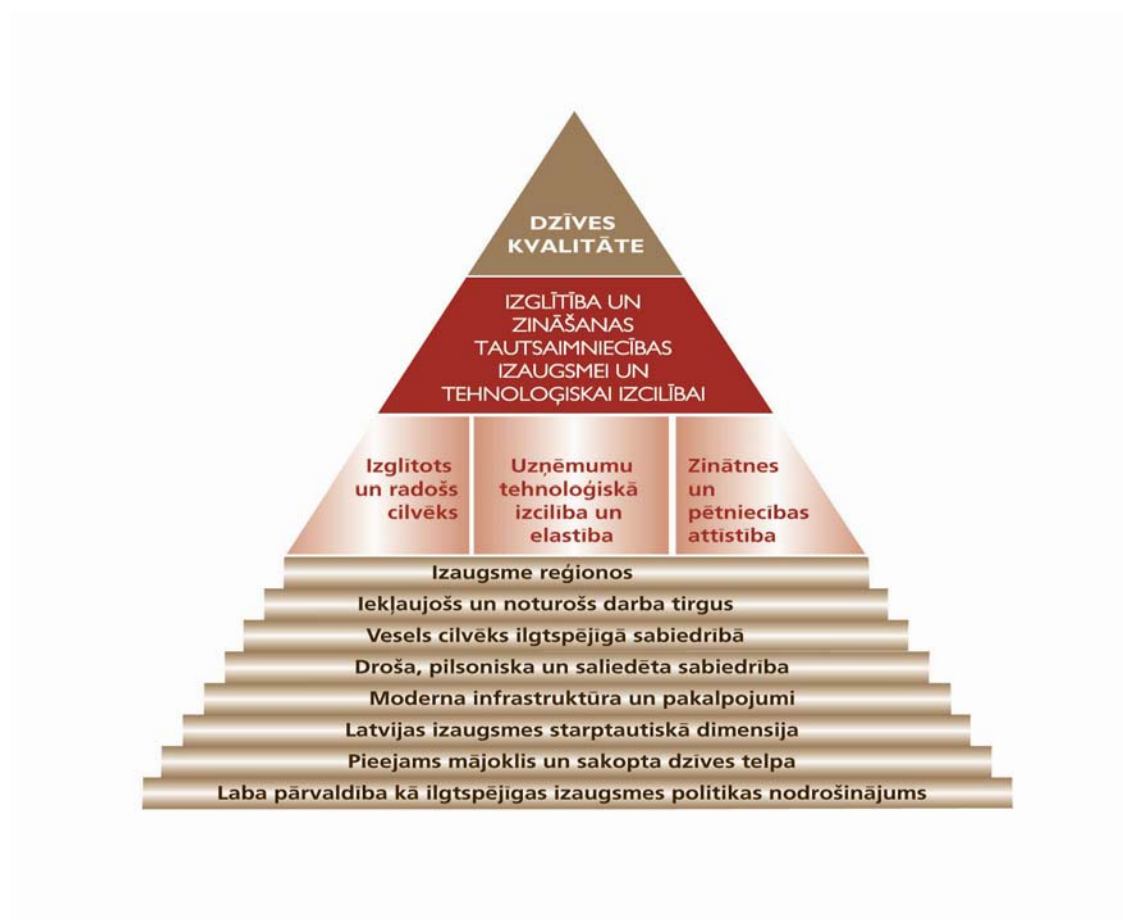
Arī viens no **Latvijas Nacionālā attīstības plānā 2007. – 2013.** izvirzītajiem stratēģiskajiem mērķiem ir – *izglītība un zināšanas tautsaimniecības izaugsmei un tehnoloģiskai izcilībai*. Tas nosaka šādas prioritātes:

- Izglītots un radošs cilvēks
- Uzņēmumu tehnoloģiskā izcilība un elastība
- Zinātnes un pētniecības attīstība

Prioritātes Latvijas Nacionālās attīstības plānā 2007. – 2013. būtībā ir vērstas uz ikviena cilvēka un sabiedrības kopumā dzīves kvalitātes nodrošinājumu un attīstību.

2.attēls

Dzīves kvalitātes piramīda

Tam pamatā ir reģionu izaugsme un Latvijas izaugsme starptautiskā kontekstā, kvalitatīvs darba tirgus, vesels cilvēks ilgtspējīgā sabiedrībā, laba pārvaldes sistēma

valstī ar modernu infrastruktūru, droša sabiedrība un sakopta dzīves telpa. Arī Comenius skolu projektu un individuālo braucienu tematika ir vērsta uz ikviena tā dalībnieka un sabiedrības kopumā dzīves kvalitātes nodrošinājumu un attīstību. Tā veiksmīgai īstenošanai ir nepieciešama pieredzes apmaiņa Eiropas Savienības dalībvalstu mērogā. Skolas un to pedagoģiskais personāls, topošie skolotāji var būtiskāki ietekmēt pārmaiņas Latvijas izglītībā.

Partnerības projekti ļauj iepazīt citu valstu pieredzi šajā jomā un sekmē valsts stratēģisko attīstības virzienu īstenošanu. Izglītības iestādes ir tās, kuras nosaka valsts attīstību ilgtermiņā. Ja pedagoģiskais personāls un topošie skolotāji ir ieguvuši pieredzi skolu darba efektivitātes paaugstināšanā, radošo spēju attīstībā, inovāciju izstrādē un ieviešanā, tad arī izglītības vidē var notikt būtiskas pārmaiņas, kas ietekmē pavisam tuvā nākotnē izmaiņas izglītībā un sabiedrībā kopumā.

Nacionālā attīstības plānā 2007. – 2013. ir norādīts, ka mācību process tiek orientēts uz spēju patstāvīgi apgūt zināšanas un tās lietot, tā panākot zināšanu plašu izmantošanu jebkurā cilvēka darbības jomā. Zināšanām jāklūst par valsts stratēģisko bagātību un galveno ekonomiskās izaugsmes resursu, kas nodrošina cilvēkam iespēju kļūt par aktīvu darba devēju vai par augsti kvalificētu speciālistu - darba ņēmēju, kurš spēj sasniegt augstu darba ražīgumu. Comenius programma netieši mudina patstāvīgi apgūt zināšanas un tās daudzveidīgi pielietot visās izglītības jomās.

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.- 2013.gadam ir noteikti izglītības attīstības politikas pamatmērķi un konkrētos mērķus jeb uzdevumus.

Izglītības attīstības politikas pamatmērķis ir nodrošināt katram iedzīvotājam iespēju iegūt kvalitatīvu izglītību mūža garumā atbilstoši individuālām interesēm, spējām un valsts ekonomiskās attīstības vajadzībām.

Savukārt izglītības attīstības politikas konkrētie mērķi ir:

- Paaugstināt vispārējo zināšanu, vērtībuzglītības un dzīvesprasmju apguves kvalitāti.
- Nodrošināt tautsaimniecības attīstības vajadzībām atbilstošu izglītības piedāvājumu.
- Paplašināt izglītības iespējas dažādām iedzīvotāju grupām visos reģionos.
- Stiprināt izglītības kvalitātes nodrošināšanas un vadības kapacitāti.

Comenius programmas mērķi sasauca arī ar Latvijas izglītībai nozīmīgiem mērķiem, kurus izvirzījusi **Eiropas Padome**, īpaši izceļot pēdējo gadu noteiktās prioritātes, darbības virzības.

2007.gads – Eiropas Vienlīdzīgu iespēju gads.

Eiropas Vienlīdzīgu iespēju gada mērķis ir vairo Eiropas Savienības iedzīvotāju informētību par viņu [tiesībām uz vienlīdzīgu izturēšanos](#) un uz dzīvi bez diskriminācijas. Tā devīze: „Tiesības. Piedalīšanās. Atzīšana. Cieņa”.

2008.gads – Eiropas Starpkultūru dialoga gads.

Eiropas Starpkultūru dialoga gada mērķis ir veicināt Eiropas daudz kultūru sabiedrības pārveidi uz starpkultūru sabiedrību, attīstot tam nepieciešamās kompetences un veicinot savstarpējo dialogu. Tā devīze: „Vienoti daudzveidībā”.

2009.gads Eiropas Radošuma un inovāciju gads.

Eiropas Radošuma un inovāciju gada mērķis ir atbalstīt dalībvalstu centienus mūžizglītības ceļā veicināt radošumu, kas ir inovāciju virzītājs un galvenais elements personisko, darba, uzņēmējdarbības un sociālo prasmju attīstīšanai un katra cilvēka labsajūtai sabiedrībā. Tā devīze : „Iztēlojies. Radi. Ievies jauninājumus.”

„Ekonomika gadsimtu mijā ir apmetusi kūleni — tās attīstību nosaka nevis "kapitāla turētāji", bet "ideju turētāji", proti, tieši inovācijas ir tās, kas patlaban virza ekonomikas attīstību”, kā atzīst Tatjana Volkova, rektoru padomes priekšsēdētāja, Banku augstskolas rektore un NAP ekspertu darba grupas vadītāja.

3. Multikultūru izglītība un starpkultūru dialogs

Mēs dzīvojam Eiropā, kuras sabiedrība kļūst arvien dažādāka un kultūras – daudzveidīgākas. To var salīdzināt ar starptautisku ciematu, kura iemītnieku dažādība bagātina viņu dzīvi. Eiropas identitātes un pilsonības veicināšanā ir pieaugusi starpkultūru dialoga nozīme. Latvija ir cieši iesaistīta šajos procesos un tie ietekmē skolu darbu.

Multikultūru izglītība, kā skaidrots Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīcā, ir izglītība, kas sekmē vairāku kultūru pašvērtības apzināšanos, lai paplašinātu redzesloku un veidotu iecietību un izpratni par kopīgo un atšķirīgo dažādu kultūru pasaules uzskatos, vērtībās, pārlicībās, ideālos un attieksmēs, kā arī pilnveidotu verbālās un neverbālās saziņas prasmi starp dažādu etnisko grupu un nacionālās izcelsmes cilvēkiem.

Citu kultūru pazīšana veicina apziņu par savas kultūras unikalitāti, kā arī palīdz apzināties visai cilvēcei kopīgo mantojumu, atzīst bijušais Eiropas Komisijas priekšsēdētājs Ž.Delors.

2008.gads bija pasludināts par Eiropas Starpkultūru dialoga gadu. Eiropas Komisija pasūtīja Eiroparometram veikt aptauju par eiropiešu attieksmi pret starpkultūru dialogu. Trīs no četriem ES pilsoņiem ir gatavi dialogam ar citu kultūru pārstāvjiem: Gandrīz trīs ceturtdaļas ES pilsoņu (72%) uzskata, ka cilvēki ar citādāku etnisko, reliģisko vai nacionālo piederību bagātina viņu valsts kultūras dzīvi; aptuveni ceturtdaļa no Eiropas Komisijas pasūtītā Eiroparometra aptaujātajiem respondentiem (23%) šādam apgalvojumam nepiekrīt. Respondentiem tika jautāts par viņu rīcību un izturēšanos, tiekoties ar citu kultūru pārstāvjiem, par viņu attieksmi pret kultūru dažādību. Aptaujas laikā tika intervēti vairāk nekā 27000 nejauši izvēlēti, vismaz 15 gadus vecu cilvēku no visām 27 Eiropas Savienības dalībvalstīm, arī Latvijas. Galvenos aptaujas secinājumus iespējams klasificēt šādi:

- 1.Komunikācija dažādu kultūru pārstāvju starpā Eiropā ir ikdienas realitāte.
- 2.Lielākā daļa ES pilsoņu uzskata, ka cilvēki ar citādāku etnisko, reliģisko vai nacionālo piederību bagātina viņu valsts kultūras dzīvi.
- 3.Dominējošais noskaņojums ES – starpkultūru dialogs ir nozīmīgs, taču vietējo kultūras tradīciju uzturēšana ir ne mazāk būtiska.

4. Eiropieši jēdzienam "starpkultūru dialogs Eiropā" piešķir dažādas nozīmes; lielākoties tās saistītas ar šī jēdziena būtību un ir pozitīvi noskaņotas.

Starpkultūru izglītība ir nepieciešama dzīvei nacionālā valstī un globālā sabiedrībā, kā atzīst pētniece L. Ose.

Eiropas Starpkultūru dialoga gada specifiskie mērķi, kuru īstenošanā savu ieguldījumu deva arī Comenius programma, bija:

- veicināt visu ES iedzīvotāju, jo īpaši jauniešu, izpratni par to, cik svarīgi ir ikdienā iesaistīties starpkultūru dialogā,
- noteikt labāko pieredzi un izplatīt to, veicinot starpkultūru dialogu ES,
- pastiprināt ES programmas un darbības, kas veicina starpkultūru dialogu, un palielināt to saskaņotību,
- veicināt izpēti attiecībā uz jaunām pieejām starpkultūru dialogam, kas ietvertu sadarbību plašā ieinteresēto pušu lokā no dažādām jomām.

Nacionālais attīstības plāns 2007. – 2013. viens no risinājumiem uzdevumiem, kuru īstenošanā atbalstu sniedz Comenius programmas projekti, ir:

izmantojot izglītības un kultūras potenciālu harmoniskas personības izaugsmei visa mūža garumā, ar mūsdienīgām tehnoloģijām un risinājumiem paplašinot kultūras resursu pieejamību cilvēka radošo spēju un talantu izkopšanai un zināšanu padziļināšanai.

Jau pagājušā gadsimta beigās M. Fulans atzina, ka no visām sabiedrības institūcijām izglītība ir vienīgā, kas potenciāli sola būtiski virzīt uz cilvēku spēju aktīvi darboties ar pārmaiņām dzīvē – gan vienatnē, gan kopā ar citiem, turklāt lielu, starpkulturālu pārveidojumu kontekstā.

Comenius programma veicina skolu kolektīvu un to pedagoģiskā personāla iesaistīšanos starpkultūru dialogā un multikultūru izglītības īstenošanu. tas praktiski notika visos partnerību projektos un individuālajās mobilitātēs.

Te var minēt dažus no **partnerību projektiem**, kuri tematiski bija virzīti uz multikultūru izglītību un starpkultūru dialoga veidošanu.

Paaudžu dienasgrāmata – ikdienu dzelzs priekšskara abās pusēs, ko īstenoja Valmieras Pārgaujas ģimnāzija ar skolām no Vācijas, Čehijas, Dānijas un Polijas. Viens no projekta mērķiem bija sekmēt skolēnu priekšstatu veidošanos par starpkultūru dialogu starp kādreizējiem Austrumiem un Rietumiem.

Mana skola, mans novads, mana valsts: pagātne, tagadne, nākotne, ko īstenoja Rūjienas vidusskola kopā ar skolām no Apvienotās Karalistes, Polijas, Itālijas un Spānijas. Projekta mērķi bija sekmēt skolēnu priekšstatu par Eiropas valstu kultūru un tradīcijām veidošanos un sekmēt skolēnu izpratni par Eiropas pilsonību, nezaudējot nacionālo identitāti.

Pāreja uz modernajiem laikiem: Eiropa starp politiskajām cīņām un kultūras maiņām, ko īstenoja Jūrmalas Valsts ģimnāzija kopā ar skolām no Zviedrijas un Vācijas. Projekta mērķi bija sekmēt skolēnu izpratnes veidošanos par Latvijas integrāciju Eiropas kultūras un izglītības vidē, kā arī rosināt skolēnu interesi par kultūras vērtībām, akcentējot Eiropas vēsturisko procesu mijšakarības.

Mans ciemats – daļa no Eiropas, ko īstenoja Puikules pamatskola kopā ar skolām no Spānijas, Itālijas un Lielbritānijas. Partnerības projekta mērķi bija veidot skolēnu izpratni par vienoto Eiropu un savu dzimto ciematu kā Eiropas multikultūru vides sastāvdaļu un paplašināt skolēnu zināšanas par Eiropu, tās valstu kultūru un tradīcijām, veidot pozitīvu attieksmi pret citām tautām.

Balti un slāvi – dažādas saknes, līdzīga vēsture un kopīga nākotne, ko īstenoja Rīgas Teikas vidusskola kopā ar skolu no Polijas. Partnerības projekta viens no mērķiem bija veidot skolēnu izpratni par vienotās Eiropas multikultūru vidi.

Sargājot pagātņi, pretstatot tagadni, kopīgi radīt nākotni, ko īstenoja Humanitārā privātģimnāzija kopā ar skolām no Portugāles, Bulgārijas, Itālijas, Polijas, Turcijas, Spānijas, Vācijas un Zviedrijas. Projekta mērķi bija veicināt izpratni par vienotas Eiropas multikultūru izglītības vidi un sekmēt skolas vadības darba pilnveidi, ievērojot Eiropas dimensijas.

Hektora ceļojumu maiss, ko īstenoja Ludzas pilsētas 4.pirmsskolas izglītības iestāde „Pasaciņa” kopā ar izglītības iestādēm no Francijas un Beļģijas. Partnerības projekta mērķi bija veicināt jauno Eiropas pilsoņu cieņu pret kultūras un valodu dažādību, kā arī palīdzēt bērniem attīstīties kā Eiropas cilvēkiem, iepazīstot citu Eiropas valstu pirmsskolas iestāžu ikdienas dzīvi.

Starpkultūru dialogs īstenojās arī praktiski visās **individuālajās mobilitātēs**.

Tā, piemēram, skolu pedagoģiskā personāla profesionālās pilnveides kursus:

Aktīvs Eiropas pilsonis, kas piedalās mācībās, skolu darbībā un sabiedrībā
Ungārijā, kur piedalījās Skujenes pamatskolas pārstāve;

Kultūra plus Austrijā, kur piedalījās Ādažu vidusskolas pārstāve;

Kipras identitātes ikonas Kiprā, kur piedalījās Druvas vidusskolas pārstāve.

4. Iekļaujošā izglītība

Vispārizglītojošās skolas ar iekļaujošu raksturu ir visefektīvākais veids, kā izvairīties no diskriminējošas attieksmes, kā veidot draudzīgu vidi, iekļaujošu sabiedrību un tādējādi panākt, ka izglītība ir pieejama lielākajai daļai bērnu, vienlaicīgi paaugstinot visas izglītības sistēmas efektivitāti, kā norāda UNESCO.

D.Nīmante skaidro, ka iekļaujošās izglītības kontekstā tiek uzlūkoti visi bērni, nevis tikai bērni ar speciālām vajadzībām. Tie ir arī bērni ar mācīšanās vai uzvedības grūtībām, kā arī apdāvinātie, talantīgie bērni, kam arī ir savas īpašas vajadzības.

J.Lebērs akcentē uzmanību uz to, ka skola, kura atbilstošā veidā iekļauj bērnus ar dažādām vajadzībām, novērtēs atšķirības un ieviesīs uz procesu orientētu pieeju, kas ir laba visiem bērniem. Ja skola nodrošinās to, ka bērns ar īpašām vajadzībām jutīsies drošs sociālajā un mācību programmu ziņā, tad šī skola nodrošinās arī to, ka ikviens bērns šeit jutīsies aizsargāts. Tādējādi skola kļūs par vietu, kas veicina izaugsmi un attīstību.

Nacionālā attīstības plāna 2007. – 2013. viens no risināmiem uzdevumiem ir: nodrošināt personām ar speciālām vajadzībām izglītības pieejamību visos tās veidos un pakāpēs.

Latvijas ilgspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam nosaka, ka ir jāvēršas pret jebkādu diskrimināciju pret cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, nodrošinot viņu izglītošanos un iesaisti darba tirgū.

Arī **Latvijas izglītības attīstības pamatnostādnes 2007. – 2013.gadam** ir teikts, ka jāveicina cilvēku ar īpašām vajadzībām, riska un sociāli atstumto iedzīvotāju grupu integrācija un bezdarbnieku atgriešanās darba tirgū.

Šo stratēģisko mērķu īstenošanā nozīmīgu ieguldījumu dod arī skolu partnerības projekti un individuālās mobilitātes.

Tā, piemēram, iekļaujošās izglītības jautājumi tika pētīti šādos **skolu partnerību projektos**:

Jauna skatījuma veidošana par cilvēkiem ar speciālām vajadzībām, ko īstenoja Saldus pilsētas ģimnāzija kopā ar skolām no Vācijas un Lietuvas. Sadarbības projekta mērķis bija veidot skolēnu izpratni par cilvēku ar speciālām vajadzībām integrāciju sabiedrībā.

Jauns ziedu pušķis, ko īstenoja Pelču speciālā internātpamatskola kopā ar skolām no Apvienotās Karalistes, Beļģijas, Grieķijas, Polijas, Vācijas un Ungārijas. Projekta mērķi bija veicināt skolēnu ar speciālām vajadzībām integrāciju sabiedrībā, kā arī veicināt sadarbību starp skolēniem no speciālām un vispārizglītojošām skolām.

Ikviens var būt veiksmīgs, ko īstenoja Ziemeļu pamatskola kopā ar skolām no Lihtenšteinas, Portugāles, Vācijas un Zviedrijas. Partnerības projekta viens no mērķiem bija sekmēt skolēnu daudzpusīgo spēju attīstību.

Iekļaujošā izglītība caur mākslas priekšmetiem, ko īstenoja Bauskas pilsētas Kristīgā pamatskola kopā ar Rumāniju un Turciju. Projekta mērķi bija, izmantojot māksla priekšmetus, sekmēt skolēnu ar īpašām vajadzībām un skolēnu no sociāli nelabvēlīgām ģimenēm motivāciju iekļauties mācību un ārpusstundu darbā, kā arī veidot sabiedrības izpratni par bērniem, kuri pakļauti kādam no sociālās atstumtības riskiem, iekļaušanu sabiedrībā.

Informācijas tehnoloģiju izmantošana skolēnu ar speciālām vajadzībām apmācībā, ko īstenoja Bērzupes internātpamatskola kopā ar skolām no Nīderlandes, Polijas, Portugāles, Spānijas, Ungārijas un Vācijas. Projekta mērķis bija apgūt prasmes veidot programmētus materiālus skolēniem ar garīgās attīstības traucējumiem dažādu tēmu apguvei.

Mūsu skola un tās apkārtnē, ko īstenoja Baltinavas Kristīgā speciālā internātpamatskola kopā ar skolām no Nīderlandes un Lielbritānijas. Projekta mērķis bija veicināt bērnu ar īpašām vajadzībām integrāciju sabiedrībā.

Tāpat arī **skolu pedagoģiskā personāla profesionālās pilnveides akcijās** tiek dots savs ieguldījums iekļaujošās izglītības stratēģiskai attīstībai Latvijā.

Tā, piemēram, šādosursos:

MATHEU – matemātiskā talanta identifikācija, motivēšana un atbalsts Eiropas skolās Kiprā., kuros piedalījās Rīgas 62.vidusskolas pārstāve,

Sociālā mācīšanās un personības attīstība Eiropas skolu sistēmā Austrijā, kuros piedalījās Jelgavas Spīdolas ģimnāzijas pārstāve,

Dažādu spēju klašu motivēšana Apvienotajā Karalistē, kuros piedalījās Jaunaglonas arodvidusskolas pārstāve,

Grieķija: Eiropas kultūras šūpulis, no senatnes līdz mūsdienām Grieķijā, kuros piedalījās Saldus pilsētas ģimnāzijas pārstāve.

5. Mācību metožu pilnveide

Jans Amoss Komenskis ir norādījis, ka mācību metodei jāmazina mācīšanās grūtības, lai skolēni neizbītos un nenovērstos no turpmākajām nodarbībām. Viņš brīdina, ka „pavisam nesaprātīgs ir tas, kas cenšas bērnus mācīt nevis atbilstoši tam, kā viņi var apgūt, bet tā, kā viņš pats to vēlas. Spējas ir jāattīsta, nevis jānomāc, un jaunatnes audzinātājs, tāpat kā ārsts, ir tikai palīgs dabai, nevis tās pavēlnieks.”

„Svērsim ar jutīgiem pedagoģiskiem svāriem”, aicina J.Greste jau pagājušajā gadsimtā, „ar tādiem, kas nemeklē vis varas darbus, bet ko citu, proti: mākslu aizraut sevi līdz, ieinteresēt, iesildīt. Nevis dzīt sev pa priekšu ar divnieku pātagu, bet iet pašam pa priekšu, lai ziņkārīgu skolēnu bars skrietu no pakaļas, ķertu skolotāju aiz stērbeles un teiktu: „Pag, paņemiet mūs arī līdz!”.”

Mācību metožu pilnveide skolās ir viens no priekšnoteikumiem izglītības kvalitātes nodrošināšanai. Mācību metožu izvēli raksturo to dažādība, jo vienveidīgu metožu lietojums apdraud skolēnu mācību sasniegumu dinamiku, viņu izaugsmi.

Savulaik Latvijas izglītības ministrs (1926 – 1928) un izcilais latviešu dzejnieks Jānis Pliekšāns (Rainis) uzsvēra, ka “kur sirds nepalīdz domāt, tur prāts top sīciņš un visas domas un slēdzieni ir sīciņi”. Izglītības sūtību, kā skaidro Rainis, izkropļo vienpusīga intelekta vingrināšana, uzsvērtā zinātnes, tehnikas un ražīga darba prasmju apguve, atstājot novārtā emocionālo un jūtu sfēru, aizmirstot sirds kultūras kopšanu.

Pirmās brīvvalsts laika pedagoģijas zinātnieks, skolotājs E. Pētersons mācību metodi raksturo kā “taisnāko un drošāko ceļu, lai pēc iespējas viegli un īsākā laikā nonāktu pie izglītota cilvēka atziņām”.

Nacionālā attīstības plānā 2007. – 2013. ir atzīmēts risināmais uzdevums, kas saistīts ar mācību metožu pilnveidi, kuras rezultātā tie nodrošināta izglītības kvalitāte: panākt kvalitatīvu vispārējo zināšanu un prasmju apguvi, tostarp dabas zinātņu, vides zinātņu un matemātikas mācību priekšmetos, pilnveidojot mācību saturu, metodiku un skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas sistēmu pamatzinātības un vidējās izglītības pakāpēs.

Tāpat **Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.–2013.gadam** ir noteikts, ka katram iedzīvotājam jānodrošina vispārējo zināšanu, vērtībuzglītības un dzīvesprasmju apguves kvalitāte, kā arī jāstiprina izglītības kvalitātes nodrošināšanas un vadības kapacitāte, kas nav īstenojami bez mācību metožu pilnveides.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam kā vienus no prioritāriem ilgtermiņa rīcības virzieniem nosaka dzīves kvalitātes paaugstināšanu un kvalitatīvas izglītības pieejamību.

Comenius skolu partnerības projekti un individuālās mobilitātes dod vērtīgu ieguldījumu mācību metožu izpētē un pilnveidē skolu darbā.

Tā, piemēram, **skolu partnerības projektos:**

Viena Eiropa – daudzas valodas, ko īstenoja Bērzgales pamatskola kopā ar skolām no Vācijas, Anglijas, Francijas, Itālijas, Īrijas, Rumānijas, Somijas, Spānijas un Velsas. Partnerības projekta viens no mērķiem bija pilnveidot svešvalodu mācīšanas metodiku un dalīties pieredzē ar projekta dalībvalstu kolēģiem.

Skolu kooperatīvā uzņēmuma projekts, ko īstenoja Rīgas 3.vidusskola kopā ar skolām no Lielbritānijas, Itālijas un Spānijas. Projekta viens no mērķiem bija sekmēt kooperatīvās mācīšanās metožu izpēti un lietošanu mācību stundās.

Netradicionālas metodes svešvalodu apguvē, ko īstenoja Grobiņas vidusskola kopā ar skolām no Itālijas, Lietuvas, Rumānijas, Turcijas un Vācijas. Partnerības projekta mērķi bija pilnveidot svešvalodu mācīšanas metodiku un veicināt skolēnu iesaistīšanos mācību metožu izvēlē un mācību materiālu veidošanā.

Klases bez sienām, ko īstenoja Kokneses speciālā internātpamatskola – attīstības centrs kopā ar skolām no Austrijas, Apvienotās Karalistes, Grieķijas, Igaunijas, Kipras un Vācijas. Projekta mērķis bija sekmēt skolēnu iekļaušanos mācību darbā, izpētīt un ieviešot jaunas mācību metodes.

CO.B.A.L.T. – uz kompetenci balstīta autonoma mācīšana un mācīšanās, ko īstenoja Līvānu vidusskola kopā ar skolām no Beļģijas, Anglijas, Lietuvas, Somijas un Vācijas. Viens no projekta mērķiem bija izpētīt veiksmīgākos organizatoriskos un pedagoģiskos nosacījumus uz kompetenci balstītas autonomas mācīšanās un mācīšanas veicināšanā.

Būt atbildīgam par savu mācīšanos, ko īstenoja Valmieras Viestura vidusskola kopā ar skolām no Itālijas, Bulgārijas un Vācijas. Viens no projekta mērķiem bija pilnveidot skolotāju zināšanas un prasmes jaunu mācību metožu pielietošanā.

Mācīšanās noslēpumi: jaunas mācīšanās un mācīšanas apziņas veidošana Eiropas skolās, ko īstenoja Viļakas Valsts ģimnāzija kopā ar skolām no Vācijas, Somijas, Portugāles un Norvēģijas. Partnerības projekta viens no mērķiem bija sniegt skolēniem un skolotājiem jaunus sadarbības instrumentus, kas veicinātu skolēnu

aktivitāti mācību procesā un veidotu individuālu pieeju katram skolēnam, tā veicinot skolēnu pašapziņas celšanos un pozitīvas mācīšanās motivācijas veidošanos.

Putnu lidojumi, ko īstenoja Valkas pilsētas pirmsskolas izglītības iestāde „Pasaciņa” kopā ar izglītības iestādēm no Igaunijas, Rumānijas, Somijas un Spānijas. Viens no projekta mērķiem bija pilnveidot pedagoģiskās metodes, izpētot citu valstu skolotāju darba pieredzi ar pirmsskolas vecuma bērniem.

Arī **skolu pedagoģiskā personāla profesionālās pilnveides akcijās un asistentūrās** tiek dots ieguldījums mācību metožu pilnveidē un skolu darba kvalitātes uzlabošanā, jo par to ir runa praktiski visās aktivitātēs.

Tā, piemēram, daži no šādiem kursiem:

Motivācijas materiāli darba vidusskolas klasēs Apvienotajā Karalistē, kur dažādos laika posmos piedalījās Daugavpils mākslas vidusskolas „Saules skola” pārstāve, Rīgas 49.vidusskolas pārstāve, Daugavpils 13.vidusskolas pārstāve, Daugavpils pilsētas Centra ģimnāzijas pārstāve, Daugavpils 12.vidusskolas pārstāve, Kandavas internātvīdusskolas pārstāve, Āgenskalna ģimnāzijas pārstāve, Saldus pilsētas 2.vidusskolas pārstāve,

Priekšstats par vācu valodas kā svešvalodas metodiku un didaktiku Vācijā, kur piedalījās Āgenskalna ģimnāzijas pārstāve,

Piedzīvojums astronomijas mācīšanās Spānijā, kur piedalījās Ķeguma komercnovirziena vidusskolas pārstāve,

Astronomijas mācīšana 21.gadsimta sākumā Spānijā, kur piedalījās Aizputes vidusskolas pārstāve,

Grupu dinamika un sociālās prasmes klasē Portugālē, kur piedalījās Suntažu vidusskolas pārstāve,

Metodes, lai uzlabotu motivāciju un kvalitāti mācībās Maltā, kur piedalījās Pelču speciālās internātpamatskolas – attīstības centra pārstāve.

6. Jaunās informācijas tehnoloģijas izglītībā

Visas mūsdienu sabiedrības savā ziņā ir informācijas sabiedrības, kā atzīst Ž.Delors, kurās tehnoloģiju attīstība var veidot tādu kultūras un izglītības vidi, kas spēj dažādot zināšanu un mācīšanās avotus. Tādu tehnoloģiju iezīme ir to aizvien lielāka sarežģītība un vēl jo plašāks to sniegto iespēju klāsts.

Mūsdienu skolās jaunās informācijas tehnoloģijas jau ir ierasta lieta informācijas meklēšanā, apkopošanā mācību procesa vajadzībām un tā laikā. Bet, kā atzīst N.Lūse, jauno informācijas tehnoloģija klāstā ir izdalāmas digitālās tehnoloģijas, kuru izmantošanas specifiku nosaka datorā ievadīto datu krājums, ko iespējams interpretēt kā audiovizuālo informāciju (attēli, skaņu, kustību) digitālā formā. Tas bagātina mācību saturu, tā uztveri.

Arī **Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam** ir norādīts, ka lietpratīga un radoša digitālo tehnoloģiju izmantošana mācību procesā var nodrošināt kvalitatīvāku mācību procesu ne tikai pilsētās, bet it īpaši laukos, kur skolēnu skaitam ir tendence samazināties. Tehnoloģiskās iespējas integrēt mācību procesā tālmācības elementus un tehnoloģiju sniegto decentralizācijas priekšrocību izmantošana var nodrošināt pieeju interesantam, interaktīvam un kvalitatīvam mācību saturam virtuālajā vidē. Informācijas tehnoloģijas jau sen kļuvušas par skolēnu ikdienu un interešu objektu, tādēļ nepieciešama to integrēšana mācību procesā.

Tādēļ viens no **Nacionālā attīstības plāna 2007. – 2013.** risināmiem uzdevumiem ir e-resursu pilnveide un izmantošanas paplašināšana, informācijas tehnoloģiju prasmju uzlabošana visos izglītības līmeņos.

Comenius skolu partnerības projekti un individuālās mobilitātes dod savu ieguldījumu informācijas tehnoloģiju aktīvā izmantošanā skolu praksē, jo praktiski visos partnerības projektos tika izmantotas informācijas tehnoloģijas gan lai savstarpēji sazinātos, gan, lai izstrādātu projektu gala produktus.

Tā, piemēram, dažos **skolu partnerības projektos:**

Spēle ar mūsu identitātēm, ko īstenoja Liepājas 1.ģimnāzija kopā ar skolām no Apvienotas Karalistes, Itālijas, Polijas un Vācijas. Viens no projekta mērķiem bija pilnveidot prasmes lietot informācijas tehnoloģijas,

Jūra un internets, ko īstenoja Privātā pamatskola „Gaismas tilts 97” kopā ar skolām no Itālijas, Anglijas, Bulgārijas, Grieķijas, Itālijas, Nīderlandes, Polijas, Portugāles, Rumānijas, Somijas, Spānijas, Turcijas, Vācijas, Velsas un Zviedrijas. Projekta viens no mērķiem bija pilnveidot skolēnu komunikācijas prasmes, izmantojot informācijas tehnoloģijas.

Pāri Baltijas jūrai uz Eiropu, ko īstenoja Salacgrīvas vidusskola kopā ar skolām no Vācijas un Lietuvas. Viens no projekta mērķiem bija veidot skolēnu prasmes darbā ar jaunajām tehnoloģijām.

Multimediju izmantošana matemātikas mācībās, ko īstenoja Kandavas K.Mīlenbaha vidusskola kopā ar skolām no Vācijas, Austrijas, Itālijas un Rumānijas. Projekta mērķi bija pilnveidot skolēnu datorprasmes un pilnveidot matemātikas mācību metodiku, izmantojot datorprogrammas, kas balstās uz programmu DynaGeo.

Mācīšanās caur darbību: informatīvās tehnoloģijas kopš agras bērnības, ko īstenoja Bārbeles pamatskola kopā ar skolām no Portugāles, Apvienotās Karalistes, Austrijas, Grieķijas, Igaunijas, Polijas, Spānijas un Turcijas. Projekta mērķi bija sekmēt moderno tehnoloģiju lietošanas prasmju veidošanos un sekmēt skolēnu mācīšanās prasmju un sadarbības prasmju veidošanos, izmantojot modernās informācijas tehnoloģijas.

Jaunieši filmās. Filmas par jauniešiem, ko īstenoja Ogres ģimnāzija kopā ar skolām no Francijas, Kipras un Rumānijas. Viens no projekta mērķiem bija pilnveidot informācijas tehnoloģiju lietošanas prasmes.

Arī **skolu pedagoģiskā personāla profesionālās pilnveides akcijās un asistentūrās** tiek dots ieguldījums jauno informācijas tehnoloģiju lietošanas prasmju attīstībā.

Tā, piemēram, daži no šādiem kursiem:

Radošie e- mācību kursi Maltā, kur piedalījās Rīgas 3.vidusskolas pārstāve,

Informācijas un komunikāciju tehnoloģijas darbībā, projektā bāzēta mācīšana un mācīšanās Maltā, kur piedalījās Āgenskalna Valsts ģimnāzijas pārstāve,

Daudzpakāpju mācīšana: jaunas izglītības tehnoloģijas un metodoloģija standarta un daudzpakāpju skolai Grieķijā, kur piedalījās Rūjienas vidusskolas pārstāve,

Eiroveb – interneta un multimediju līdzekļi pedagoģiskā lietojumā Itālijā, kur piedalījās Kalsnavas pamatskolas pārstāve,

E-mācības vācu valodas stundās Vācijā, kur piedalījās Rīgas 62.vidusskolas pārstāve,

Tehnoloģiju, mūzikas un drāmas lietošana klasēs Apvienotā Karalistē, kur piedalījās O.Vācieša Gaujienas vidusskolas pārstāve;

Eiroveb – interneta un multimediju līdzekļu pedagoģiskais lietojums Itālijā, kur piedalījās Daugavpils 5.pamatskolas pārstāve.

7. Skolu menedžments

Domājot par skolu darba organizāciju, J.A. Komenskis runā par noteiktas kārtības nepieciešamību. „Mācīšanas māksla neizvirza prasību ne pēc kā cita, vienīgi pēc laika, priekšmetu un metodes prasmīga izkārtojuma.”

Jau pagājušā gadsimta 20.gados J.Greste runā par „jauno skolu”, kuras veidošana notika visā Eiropā. Tās būtība bija – būt atvērtai visam jaunajam, eksperimentālajam pretstatā „vecajai skolai”, kurā valdīja mehāniska iekalšana, zināšanu atrautība no reālās dzīves, stingri reglamentētas attiecības starp skolēniem un skolotājiem. Arī gandrīz pēc simts gadiem tā nav zaudējusi savu aktualitāti. Šodien viens no svarīgiem šādas atvērtas skolas esamības nosacījumiem ir efektīvs skolas menedžments, kur skolas darba kvalitātes jautājumus risina viss skolas kolektīvs, vecāki un vietējā sabiedrība kā vienota komanda. Eiropā tam ir gan daudz labu piemēru, gan vēl tikpat daudz risināmu problēmu.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam paredzēts, ka izglītības iestādēm jāklūst par sociālā tīklojuma centriem, kuru pārvaldībā sadarbojas vecāki, mācībspēki, izglītojamie, kā arī plašāka vietējā kopiena. Zināšanu apguvē īpaši būtiski ir iesaistīt arī vecākus. Nepieciešams, lai skola būtu integrāla sabiedrības daļa, pozitīvu pārmaiņu aģents, nevis izolēta institūcija, kas darbojas nošķirti no apkārtējās vides.

Nacionālā attīstības plāna 2007. – 2013. risināmie uzdevumi ir:

- izglītības iestāžu, universitāšu un augstskolu vadības, kā arī izglītības politikas veidošanas un novērtēšanas institūciju darboties spējas (kapacitātes) stiprināšana;

- plašāk iesaistīt sociālos partnerus kvalitatīvu izglītības programmu izstrādē visās izglītības pakāpēs visdažādākajām iedzīvotāju grupām visos reģionos.

M.Fulans atgādina, ka izglītība ir dažādu interešu grupu darba auglis un īpašums. Laiki, kad skolēni, klases vai skolas tika aplūkotas kā izolētas vienības, ir pagājuši. Pamats skolu darbībai saskatāms vairākās saistītās jomās:

- sadarbība skolas ietvaros;
- darbs ar vecākiem un sabiedrību;
- saistība ar darba pasauli;
- sadarbība ar ministrijām un skolu padomēm.

Comenius skolu partnerību projekti un individuālās mobilitātes dod vērā ņemamu ieguldījumu skolu menedžmenta attīstībā Latvijā.

Tā, piemēram, **skolu partnerības projektos:**

Pārmaiņas ir mācīšanās, ko īstenoja Ērgļu vidusskola kopā ar skolām no Nīderlandes, Rumānijas un Turcijas. Projekta mērķi bija sekmēt skolas un skolotāju sadarbības prasmju pilnveidošanos, kā arī vecināt pedagogu un skolas vadības profesionālo kompetenču veidošanos.

Vardarbība skolā, ko īstenoja Jelgavas 4.vidusskola kopā ar skolām no Turcijas un Vācijas. Partnerību projekta mērķi bija pilnveidot skolēnu un skolotāju saskarsmes prasmes, sekmēt prasmju veidot savstarpējās attiecības un risināt konfliktus attīstību, kā arī sekmēt prasmju pretoties vai novērst iespējamo vardarbību veidošanos.

Mana skola ir mana pils. Mīts vai realitāte?, ko īstenoja Jelgavas valsts ģimnāzija kopā ar skolām no Lietuvas, maltas un Vācijas. Projekta mērķi bija pilnveidot skolēnu un skolotāju sadarbības prasmju attīstību, kā arī sekmēt skolēnu patriotisma jūtu un piederības apziņas veidošanos.

Kvalitātes meklējumi un sasniegumi, izmantojot stratēģisko mārketingu izglītībā, ko īstenoja Liepājas A. Puškina 2.vidusskola kopā ar skolām no Grieķijas, Itālijas un Polijas. Partnerību projekta mērķi bija veidot skolēnu, skolotāju un vecāku izpratni par atvērtu skolu, sekmēt skolēnu attieksmes pret skolu un tās apkārtni veidošanos, kā arī veicināt skolas augsta prestiža veidošanos un pilnveidot skolas administrācijas menedžmenta prasmes.

Palīdzī sev! Mēs palīdzēsim tev!, ko īstenoja Rankas pamatskola kopā ar skolām no Beļģijas, Apvienotās Karalistes un Bulgārijas. Projekta mērķi bija sekmēt skolas pozitīvas mikrovides veidošanos, kā arī sekmēt skolēnu un skolotāju sociālo prasmju pilnveidošanos.

Eiropas ceļi skolu kvalitātes uzlabošanai, ko īstenoja Ādažu vidusskola kopā ar skolām no Vācijas, Lietuvas, Nīderlandes un Polijas. Projekta mērķi bija izpētīt skolu darba kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas pieredzi Eiropas partnerskolās visās skolu darbības jomās un pilnveidot savas skolas darba kvalitātes vadības sistēmu, izmantojot izpētīto Eiropas skolu labāko pieredzi, kā arī pilnveidot skolēnu un skolotāju sadarbības prasmes.

1 + 1 = 3 – Sadarbība dod augļus, ko īstenoja Cēsu pilsētas 3.pirmsskolas izglītības iestāde kopā ar izglītības iestādēm no Austrijas, Čehijas, Rumānijas, Spānijas un Vācijas. Partnerību projekta mērķi bija veidot pozitīvu un ieinteresētu vecāku attieksmi pret sadarbību ar pirmsskolas izglītības iestādi, sekmēt vecāku un pedagogu sadarbības prasmju veidošanos.

Eiropas skola, ko īstenoja Rīgas Centra humanitārā vidusskola kopā ar skolām no Ungārijas, Francijas, Itālijas, Polijas un Rumānijas. Partnerību projekta viens no mērķiem bija radīt eiropeisku vidi skolā, kas balstās uz eiropeiskām tradīcijām.

Arī skolu pedagoģiskā personāla profesionālās pilnveidesursos tika apgūta Eiropas skolu pieredze skolu menedžmentā.

Tā, piemēram,

No stresa brīva skola. Neverbālais klasvadības menedžments Spānijā, kur dažādos laika posmos piedalījās Rīgas Valsts 1.ģimnāzijas pārstāve, Ogres ģimnāzijas pārstāve,

Atbalsts pārmaiņām Vācijā, kur piedalījās Liepājas Universitātes docētāja,

Skolu dzīve Austrijā Austrijā, kur piedalījās Rīgas ģimnāzijas „Maksima” pārstāve,

Skolas vadība Čehijā, kur piedalījās Daugavpils 3.vidusskolas pārstāve,

Kvalitātes menedžmenta principu izmantošana mūzizglītības veicināšanas projektos Vācijā, kur piedalījās Latgales Transporta un sakaru tehniskās skolas pārstāvis.

8. Profesionālā orientācija un atbalsts karjeras attīstībai

Eiropas Komisija daudzos savos dokumentos, tai skaitā Baltajā grāmatā, atzīmē, ka viens no skolu uzdevumiem ir darba pasaules izpratnes veidošana, zināšanu par uzņēmumiem, to darbības pamatprincipiem veidošana, priekšstatu par izmaiņām, kas iezīmē ražošanas procesus, sniegšana.

Atbalsts dzīves un darba karjeras attīstībā ir ļoti nozīmīgs, jo cilvēkam visas dzīves laikā veidojas savs „darba dzīves pulkstenis”, kas liek apjaust savas iespējas, garīgo un fizisko spēku, varu un spēju kontrolēt situāciju. Kā norāda Liepājas Universitātes profesore D. Lieģeniece, tas ir saistāms ar ikviena cilvēka pārdomām un reālo rīcību jautājumos par virzību dzīves karjerā un sekmju gūšanu.

Vairums skolu apzinās profesionālās orientācijas nozīmīgumu, kā atzīst skolu psiholoģe J. Imana, un ietver to starp svarīgākajiem skolas uzdevumiem.

Arī **Nacionālā attīstības plāna 2007. – 2013.** viens no risināmiem uzdevumiem ir pilnveidot karjeras attīstības atbalsta sistēmu, nodrošinot profesionālās orientācijas un karjeras konsultācijas iedzīvotājiem izglītības iestādēs un dzīves vietās.

Savukārt **Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam** kā viens no ilgtermiņa uzdevumu risinājumiem ir atzīmēts, ka izglītības programmām pamatskolās un vidusskolās jābūt orientētām uz uzņēmējdarbības veicināšanu, lai, apgūstot zināšanas, skolēns vienlaikus domātu par to, kā tās būtu izmantojamas uzņēmējdarbībā, kā arī, beidzot skolu, zinātu, kā dibināt un vadīt uzņēmumu.

Comenius skolu partnerību projekti un individuālās mobilitātes dod ieguldījumu šī Nacionālā attīstības plāna uzdevuma izpildē, radot iespēju iepazīt Eiropas skolu pieredzi profesionālās karjeras izvēles atbalstīšanā.

Tā, piemēram, **skolu partnerības projektos:**

Profesionālā orientācija Latvijā un Vācijā, ko īstenoja Bēnes vidusskola kopā ar skolu no Vācijas. Projekta mērķi bija veicināt skolēnu profesionālo interešu izzināšanu un veidot skolēnu izpratni par konkurenci un konkurētspēju Eiropas vienotajā darba tirgū.

Žurnālistika – prieks vai smags darbs?, ko īstenoja Liepājas A. Puškina 2.vidusskola kopā ar skolu no Polijas. Projekta mērķi bija veidot priekšstatus par

preses un radio/televīzijas žurnālistikas specifiku. Un veidot izpratni par profesionāla žurnālista pasauli.

Eiropas darba tirgus – jaunas iespējas un izaicinājumi jauniešiem, ko īstenoja Mālpils vidusskola kopā ar skolu no Portugāles. Projekta mērķis bija sekmēt skolēnu pētniecisko prasmju veidošanos, izpētot sava reģiona darba tirgus, profesionālās izglītības un karjeras attīstības iespējas jauniem cilvēkiem un tās salīdzinot ar partnervalsts situāciju.

Aktīva pilsoņa pozīcija patērētāju izglītībā – dzīvot vai patērēt, ko īstenoja Ērgļu arodvidusskola kopā ar skolām no Polijas un Spānijas. Projekta viens no mērķiem bija veidot skolēnu izpratni par patērētāju tiesībām, veikt saprātīgu, zinošu patērētāju audzināšanu.

Arī skolu pedagoģiskā personāla profesionālās pilnveidesursos tika apgūta Eiropas skolu pieredze profesionālās orientācijas organizācijā un atbalsta sniegšanā karjeras attīstībā.

Tā, piemēram,

Prasības un prakse somu skolās Somijā, kur piedalījās Ventspils profesionālā vidusskolas pārstāve,

Profesionālās izglītības efektīvs menedžments Maltā, kur piedalījās Bulduru Dārzkopības vidusskolas pārstāve,

Profesionālā attīstība un valodu prasmes Apvienotajā Karalistē, kur piedalījās Liepājas 8.vidusskolas pārstāve.

9. Radošuma attīstība

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam ir atzīmēts, ka izglītība ir ne tikai specifisko kompetenču un kvalifikāciju uzkrāšana, bet gan cilvēku talantu, emocionālās un sociālās inteliģences un personības attīstības process. Jaunrades un sadarbības iemaņu attīstībai, patstāvīgas personības un kritiskas inteliģences attīstībai ir līdzsvarojosa nozīme tehnoloģisko kompetenču izglītībā nākotnes skolā. Šeit kā viens no iespējamajiem risinājumiem ir atzīmēts jauns mācību priekšmets skolās „Radošā domāšana”.

Tomēr J. Valbis uzsver, ka ne radošums, ne kulturālā izglītība nav atsevišķi mācību priekšmeti – tās ir izglītības vispārējās funkcijas, kuras jāveicina visā mācību procesā, ne tikai mācot t.s. „radošos priekšmetus”. Dažādas mācību jomas dod dažādu ieguldījumu radošuma un kulturālajā izglītībā – mākslas priekšmetu iespējas un interešu loks, piemēram, atšķiras no dabaszinību un humanitāro priekšmetu loka, taču tie visi dod savu ieguldījumu līdzsvarotā izglītībā. Dažādās jomas ievērojami pārklājas, un ir iespējams sinerģisms, kad tās cita citu papildina un to kopīga iedarbība ir lielāka nekā vienkārša atsevišķo iedarbību summa. Ir jāapzinās, ka radošums mācībās ietver gan skolēnu mācīšanos radoši darboties, gan skolotāja radošu pieeju mācīšanai. Patiesi, grūti būtu iedomāties, ka radošu domāšanu var sekmēt, izmantojot rutīnas metodes. Tas nozīmē, ka skolotājiem bagātīgi jāizmanto radoša pieeja, lai padarītu mācīšanos interesantāku, rosinošāku un efektīvāku un palielinātu skolēnu motivāciju mācīties.

Savulaik J.Greste secināja, ka, ja darbu pavada radīšanas prieks, ja tas dod gandarījumu, tad taps arī jaunais pilsonis.

Katerina Batzeli, EK Kultūras un izglītības komisijas locekle, skaidro, ka „Zināšanu trijstūris” – izglītība, pētniecība un inovācija ar radošumu – padara ikvienu cilvēku par ES attīstības modeļa centrālo pīlāru. Zināšanu mobilitāte un radošums ir atvērta starpkultūru dialoga neatņemama sastāvdaļa. Šī dialoga mērķis ir ietvert kultūru atšķirības, partnerību uzņēmējdarbībā, profesionālo sadarbību, sociālo konvergenci un lielāku izglītības līmeņa izlīdzināšanos ES iedzīvotāju vidū

Savukārt J. Figels, Eiropas izglītības, apmācību, kultūras un jaunatnes komisārs, norāda, ka skolotājiem arvien vairāk būs jāabalansē tradicionālās izglītības prasības ar nepieciešamību attīstīt jauniešos tādas smalkas prasmes kā spēja uzņemties iniciatīvu.

Arī Nacionālā attīstības plāna 2007. – 2013. viens no risināmiem uzdevumiem ir izmantot izglītības un kultūras potenciālu harmoniskas personības izaugsmei visa mūža garumā, ar mūsdienīgām tehnoloģijām un risinājumiem paplašinot kultūras resursu pieejamību cilvēka radošo spēju un talantu izkopšanai un zināšanu padziļināšanai.

Žozē Manuels Barrozu, Eiropas Komisijas priekšsēdētājs, norāda, ka paredzēt nākotni un izprast to, kā rīt dzīvot labāk nekā vakar, visās jomās spēj tie, kas prot radīt un inovēt. Eiropai šāds redzējums pašlaik ir ļoti vajadzīgs, jo mēs tiecamies kļūt par

vadošajiem globālu risinājumu meklētājiem izejai no krīzes un klimatu pārmaiņu pārvarēšanai.

Eiropas Padome ir pieņēmusi **Eiropas Radošuma un inovāciju gada Manifestu**, kurā norādīti darbības virzieni:

- Rosināt radošumu mūžizglītības procesā, kurā savstarpēji mijiedarbojas teorija un prakse.
- Panākt, lai skolās un augstskolās skolēni, studenti un pasniedzēji domātu radoši un mācītos darbībā.
- Pārvērst darba vietas zināšanu apguves centros.
- Sekmēt spēcīgu, neatkarīgu un daudzveidīgu kultūras nozari, kurā veidot kultūru dialogu.
- Veicināt zinātnisko pētniecību, lai izprastu pasauli, uzlabotu cilvēku dzīvi un sekmētu inovāciju
- Atbalstīt jaunradī, radošu domāšanu un rīkus, izprotot lietotāju vajadzības, emocijas, centienus un spējas.
- Atbalstīt inovācijas uzņēmējdarbībā, kuras veicina labklājību un ilgtspēju.

Comenius skolu partnerību projekti un individuālās mobilitātes dod ieguldījumu radošuma attīstībā, radot iespēju iepazīt Eiropas skolu pieredzi. Radošuma pieeja ir vērojama praktiski visās programmas aktivitātēs.

Tā, piemēram, **skolu partnerības projektos**:

Meklējot eiropieša kultūras saknes: drāma, tēls un festivāli, ko īstenoja Āgenskalna ģimnāzija kopā ar skolām no Portugāles, Horvātijas, Lielbritānijas, Spānijas un Turcijas. Projekta mērķis bija attīstīt skolēnu pētnieciskās prasmes, pētot kopējo dažādu valstu tradicionālajos svētkos.

Māksla un literatūra Eiropā, radoša pieeja mākslas darbiem, ko īstenoja Daugavpils internātpamatskola – attīstības centrs kopā ar skolām no Vācijas, Polijas, Rumānijas un Ungārijas. Viens no projekta mērķiem bija attīstīt skolēnu radošās prasmes veidot savus literāros un mākslas darbus, izmantojot dažādas mākslinieciskās tehnikas un stilus.

Fantastiskā literatūra, ko īstenoja Jelgavas 2.pamatskola kopā ar skolām no Dānijas un Apvienotās Karalistes. Viens no projekta mērķiem ir stimulēt skolēnu radošo spēju attīstību.

Māksla un literatūra Eiropā – radoša pieeja mākslas darbiem, ko īstenoja Spāres pamatskola kopā ar skolām no Vācijas, Polijas, Rumānijas un Ungārijas. Projekta mērķi bija sekmēt skolēnu emocionālās attieksmes veidošanos pret mākslas un literatūras darbiem un veidot skolēnu prasmes analizēt un interpretēt mākslas darbus.

Tradicionālās mākslas tehnikas, ko īsteno Jaunpiebalgas mūzikas un mākslas skola kopā ar skolām no Turcijas un Polijas. Partnerību projekta mērķi bija iepazīt un apgūt tradicionālās mākslas tehnikas, ko izmanto Turcijā, Polijā un Latvijā, un sekmēt skolēnu radošās darbības prasmju attīstību, mācoties kombinēt tradicionālās mākslas tehnikas.

Eiropas pilsētu grafiti – sociāls fenomens starp vēsturi, radošo izpausmi un grafisko vandalismu, ko īstenoja Mālpils vidusskola kopā ar skolām no Itālijas, Beļģijas un Igaunijas. Projekta mērķi bija analizēt grafiti fenomenu no sociālā, mākslinieciskā un ekonomiskā viedokļa, apzināt grafiti rašanās iemeslus Eiropas pilsētās un veidot skolēnu prasmes noteikt atšķirības starp radošo pašizpausmi un grafisko vandalismu.

Jaunieši filmās, filmas par jauniešiem, ko īstenoja Ogres ģimnāzija kopā ar skolām no Francijas, Kipras un Rumānijas. Projekta mērķi bija sekmēt jauniešu kritiskās domāšanas prasmju veidošanos, analizējot filmu sižetus un tajās atspoguļotās problēmas, kā arī veidot jauniešu attieksmi pret dažādām ikdienas dzīves parādībām.

Pasakas – valodas, kultūras un tradīciju vektori, ko īstenoja Rīgas V.Zāliša pamatskola kopā ar skolām no Francijas, Polijas, Rumānijas un Turcijas. Viens no partnerības projekta mērķiem bija rosināt iztēles un radošuma attīstību.

Stāsti pasaku!, ko īstenoja Vaivaru pamatskola kopā ar skolām no Lielbritānijas, Portugāles un Grieķijas. Projekta mērķis bija rosināt skolēnu iztēli, veidojot izlasīto pasaku, mītu un fabulu prezentācijas materiālus.

Draudzība caur deju, ko īstenoja Preiļu 1.pamatskola kopā ar skolu no Čehijas. Projekta viens no mērķiem bija radīt pozitīvu attieksmi pret citu tautu kultūru.

Arī **skolu pedagogiskā personāla profesionālās pilnveides kursus** tika pievērsta uzmanība radošuma attīstībai.

Tā, piemēram:

Radošuma metodoloģija un valodu prasmes Apvienotajā Karalistē, kur piedalījās Kuldīgas Centra humanitārās vidusskolas pārstāve,

Drāmas tehnikas angļu valodas apguvē Apvienotajā Karalistē, kur piedalījās Rīgas Angļu ģimnāzijas pārstāve,

Teātra/drāmas spēļu un tehniku lietošana mācību stundās, lai atviegloti mācīšanos Grieķijā, kur piedalījās Jelgavas 1.ģimnāzijas pārstāve,

Radošuma metodoloģija ārzemju angļu valodas skolotājiem Apvienotajā Karalistē, kur piedalījās Liepājas 7.vidusskolas pārstāve,

Radošuma un inovāciju motivācija Slovēnijā, kur piedalījās Mākslas izglītības centra „Trīs krāsas” pārstāve,

Svešvalodu mācīšana ar teātrpedagoģijas metodēm Vācijā, kur piedalījās Daugavpils 12.vidusskolas pārstāve,

Praktiskā un radošā metodoloģija angļu valodas skolotājiem Apvienotajā Karalistē, kur piedalījās Lestenes pamatskolas pārstāvis,

Radošums mācību stundās Apvienotā Karalistē, kur piedalījās Mazsalacas vidusskolas pārstāve.

10. Vides izglītība

Nacionālā attīstības plānā 2007. – 2013. ir norādīts, ka vides kvalitāte ir pamats cilvēku dzīvei un saimnieciskai darbībai. Tā ir viens no svarīgākajiem dzīves kvalitāti ietekmējošiem faktoriem.

Ž.Delors atgādina, ka nevar saprast pasauli, ja nesaprot cilvēku attiecības ar viņu apkārtēji vidi. Aptaujā par Eiropas iedzīvotāju attieksmi pret vidi, ko veica Eiropas Komisijas pētījumā, glābt planētu ir svarīgi 96% Eiropas iedzīvotāju, tomēr pavisam nedaudz ir to, kas paši ir gatavi rīkoties, lai izmainītu savus ieradumus.

Viens no **Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam** mērķiem ir izveidot cilvēkiem un dabai pievilcīgu dzīves telpu, kura veicina attīstības procesus visā valsts teritorijā un stiprina Latvijas un Baltijas jūras reģiona izaugsmi.

J.A..Students atzīst, ka „cilvēks un apkārtnes ir korelatīvi jēdzieni. Tie viens bez otra nav domājami.” Tādēļ vides ietekme uz jaunās paaudzes audzināšanu un vides izglītība ir ļoti nozīmīgas.

Comenius skolu partnerību projekti un individuālās mobilitātes dod savu ieguldījumu vides izglītības attīstībā Latvijā.

Tā, piemēram, **skolu partnerības projektos:**

Ēdenes dārzs, ko īstenoja Gaigalavas pamatskola kopā ar skolām no Beļģijas, Čehijas, Francijas, Itālijas un Polijas. Projekta mērķis bija veidot skolēnu pētnieciskās prasmes, pētot ūdens kvalitāti vietējās upēs, kā arī tipiskos augus, kas ir apvidus bioloģiskās kvalitātes indikatori.

Vide ienāk skolā, ko īstenoja Jelgavas sākumskola kopā ar skolām no Lielbritānijas, Francijas, Igaunijas un Norvēģijas. Projekta mērķi bija sekmēt skolēnu izpratni par vidi un tās saudzēšanu, kā arī sekmēt skolēnu analītisko prasmju veidošanos, apzinot cilvēka un vides mijiedarbības pozitīvos un negatīvos aspektus.

Mana skaistā lēdija –Zeme, ko īstenoja Rīgas 16.vidusskola kopā ar skolām no Francijas, Turcijas, Ungārijas un Vācijas. Partnerību projekta mērķi bija motivēt un mobilizēt skolēnus realizēt dabas aizsardzības pasākumus tuvākajā apkārtnē Juglā, sekmēt skolēnu ekoloģiskās apziņas veidošanos, kā arī sekmēt skolēnu pētniecisko prasmju veidošanos, pētot un analizējot datus par atjaunojamiem enerģijas avotiem – sauli, vēju, hidro- un bioenerģijām, to izmantošanas iespējām un perspektīvām Latvijā un Eiropā, par enerģijas un ūdens resursu saudzīgu izmantošanu un ekonomiju.

Nelabvēlīgu faktoru ietekme uz vidi, ko īstenoja Ventspils 1.ģimnāzija kopā ar skolām no Skotijas, Somijas un Zviedrijas. Projekta mērķi bija izglītēt skolēnus un sabiedrību vides jautājumos, kā arī mazināt ekoloģiskās negācijas visu četru partneru skolās un šajā procesā sniegt jaunajiem Eiropas pilsoņiem sadarbības un audzināšanas piemērus.

Ekoloģija: izdari labāk., ko īstenoja Viļānu vidusskola kopā ar skolām no Vācijas, Dānijas un Francijas. Projekta mērķis bija sekmēt skolēnu ekoloģiskās apziņas veidošanos.

Labret alternatīvā enerģija, ko īstenoja Olaines mehānikas un tehnoloģiju koledža kopā ar skolu no Francijas. Projekta daži no mērķiem bija izpētīt Eiropas Savienības valstu vides aizsardzības problēmas un iepazīt alternatīvās enerģijas izmantošanas iespējas Latvijā un Francijā, Bretaņā.

Metodoloģiju salīdzinājums Eiropas ilgstošai attīstībai, ko īstenoja O.Vācieša Gaujienas pamatskola kopā ar skolām no Itālijas, Nīderlandes, Rumānijas un Turcijas. Projekta mērķi bija veicināt ekoloģiskās izglītības attīstību kā skolas ilgtspējīgas attīstības priekšnosacījumu, sekmēt skolēnu izpratni par vides ekoloģisko aizsardzību un izpētīt projekta dalībvalstu pieredzi, metodes un aktivitātes ekoloģiskajā izglītībā.

Brīnišķīgā ūdens pasaule, ko īstenoja Kandavas K.Mīlenbaha vidusskola kopā ar skolām no Slovēnijas, Itālijas, Polijas un Turcijas. Projekta viens no mērķiem bija veidot skolēnu pētnieciskā darba prasmes, analizējot dzeramā ūdens saglabāšanas un ūdens aizsardzības nepieciešamību.

Eiropas pļavas, ko īstenoja Mālpils pirmsskolas izglītības iestāde „Māllēpīte” kopā ar izglītības iestādēm no Vācijas, Anglijas un Polijas. Projekta mērķis bija iepazīt un apzināt Eiropas pļavu augu un dzīvnieku pasaules daudzveidību.

Lielās un mazās Eiropas upes, ko īstenoja Rīgas 266.pirmsskolas izglītības iestāde kopā ar izglītības iestādēm no Francijas, Itālijas, Rumānijas un Vācijas. Projekta mērķi bija sekmēt bērnu priekšstatu par upju daudzveidību, to floru un faunu, kā arī par dabas aizsardzību veidošanos, veidot bērnu aktīvu dzīves pozīciju dabas aizsardzībā.

ES valstu lauksaimniecības strukturālās izmaiņas un ES vadlīniju ieviešana sadarbības partneru valstīs, ko īstenoja Rīgas Hanzas vidusskola. Viens no projekta mērķiem bija sekmēt skolēnu ekoloģiskās apziņas veidošanos.

Būvējam ēkas un tiltus kopā ar Comenius, ko īstenoja Suntažu vidusskola kopā ar skolām no Austrijas un Lietuvas. Projekta mērķis bija veidot pozitīvu un ieinteresētu attieksmi pret dabu un apkārtējo vidi.

COMENIUS partnerības projekts, ko īstenoja Valkas ģimnāzija kopā ar skolām no Lietuvas un Igaunijas. Projekta viens no mērķiem bija izzināt kopīgo un atšķirīgo savā un citās valstīs skatījumā par ūdens ekoloģiju, resursu saglabāšanu, izlietošanu.

Mana pilsēta, mana Eiropa, ko īstenoja Āgenskalna Valsts ģimnāzija kopā ar skolām no Itālijas, Francijas un Polijas. Viens no projekta mērķiem bija iemācīties prezentēt savu valsti, reģionu un skolu, kā arī izpētīt tūrisma nozares attīstību savā valstī.

Arī **skolu pedagoģiskā personāla profesionālās pilnveides kurss** tika apgūta Eiropas skolu pieredze vides izglītībā.

Tā piemēram:

Dabiskā vide Vidusjūras reģionā Maltā, kur piedalījās dažādos laika posmos Druvas vidusskolas pārstāve, Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības augstskolas pārstāvis, Bulduru dārzkopības vidusskolas pārstāve.

11. Veselības izglītība

Veselības izglītība, kā norāda I. M. Rubana, ir plānveida mācību sistēma, kura, izmantojot vairāku zinātņu atziņas, dod zināšanas, veido attieksmes, prasmes, iemaņas, attīsta spējas, kas nepieciešamas veselības saglabāšanai.

Nacionālā attīstības plānā 2007. – 2013. ir skaidrots, ka katra indivīda veselību ietekmē bioloģiskie, sociālie, ekonomiskie, vides, kā arī ar dzīvesveida paradumiem saistītie faktori. Tie ietekmē arī tik nozīmīgu ilgtspējīgas sabiedrības attīstības rādītāju kā visas sabiedrības veselību. Lai radītu priekšnosacījumus labai veselībai mūža garumā, nepieciešams popularizēt un attīstīt preventīvos un profilaktiskos pasākumus, veidot tādu sabiedrisko domu, kurā veselīgs dzīvesveids ir vērtība, kā arī turpināt pilnveidot veselības aprūpes sistēmu.

Viens no **Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam** mērķiem ir saglabāt Latvijas cilvēkkapitāla vērtību un kāpināt tā ražīgumu līdz ES vidējam līmenim. Turpat ir norādīts, ka ir svarīgi laikus ieguldīt veselīga dzīvesveida veicināšanā visās paaudzēs .

Veselības veicināšanas mērķis, kā skaidro Izglītības satura un eksaminācijas centra speciālisti, ir atbildības uzņemšanās par veselību. Veselības izglītības pamatā ir ideja par garīgi brīvu personību, kuras rīcību nosaka personiskā pārliecība un izvēle.

Pasaules Veselības organizācija norāda, ka veselība ir pakāpe, līdz kurai indivīds vai grupa spēj realizēt centienus un apmierināt vajadzības, gan pieņemot veselībai labvēlīgus lēmumus, gan mainot vides ietekmi.

Arī pirmās brīvvalsts pedagogs E.Pētersons atzīmē, ka viena no vērtību grupām skolu dzīvē ir bioloģiskās jeb vitālās – dzīves un dzīvošanas iespējas, dzīvība kā vērtība. Mūsdienu izpratnē tur ietilpst arī veselības izglītība.

Comenius skolu partnerību projekti un individuālās mobilitātes dod ieguldījumu vides izglītības attīstībā Latvijā, tā palīdzot īstenot valsts ilgtspējīgas attīstības stratēģiskos mērķus.

Tā, piemēram, **skolu partnerības projektos:**

Radoša pieeja – galvenais elements ceļā uz motivāciju, ko īstenoja Liepājas Raiņa 6.vidusskola kopā ar skolām no Itālijas un Ungārijas. Partnerību projekta viens no mērķiem bija veidot skolēnu izpratni par veselīga dzīvesveida nozīmi.

Pabarosim pasauli, ko īstenoja Mežciema pamatskola kopā ar skolām no Spānijas, Lielbritānijas un Somijas. Projekta mērķi bija iepazīt uztura un ēšanas tradīcijas Spānijā (Basku reģionā), Lielbritānijā, Somijā un Latvijā, kā arī veicināt skolēnu pētniecisko prasmju veidošanos, iepazīstot projektā iesaistīto valstu kultūru, gadskārtu svētkus, nacionālos ēdienus.

Veselīgs dzīvesveids veselīgā vidē, ko īstenoja Siguldas 1.pamatskola kopā ar skolām no Grieķijas, Ungārijas, Luksemburgas, Polijas, Rumānijas un Zviedrijas. Projekta mērķis bija sekmēt skolēnu izpratni par veselīgu dzīvesveidu draudzīgā vidē.

Vecmāmiņas virtuvē, ko īstenoja Mālpils profesionālā vidusskola kopā ar skolu no Vācijas. Projekta viens no mērķiem bija dot ieguldījumu starpkultūru izglītībā, iepazīstot partneru virtuves tradīcijas un paaugstinot skolēnu izpratni par savas tautas tradīciju vietu Eiropas kontekstā.

Starp šašliku un soļanku. Ēšana un dzeršana – Eiropas pamatnepieciešamība un kultūra, ko īstenoja Liepājas vakara 9maiņu) vidusskola. Projekta mērķis bija veicināt starpkultūru dialogu un sekmēt izpratnes veidošanos par tradīciju nozīmi sabiedrības attīstībā.

Vesels – piemērots Eiropai, ko īstenoja Rīgas Juglas vidusskola kopā ar skolām no Austrijas un Zviedrijas. Projekta mērķi bija veicināt skolēnu izpratni par veselīgu dzīvesveidu ģimenē, skolā, sabiedrībā, veidot priekšstatu par veselīga uztura lomu cilvēka dzīvē, kā arī attīstīt pētnieciskā darba prasmes, izvērtējot fiziskās aktivitātes ikdienas dzīvē.

Mūsu reģioni agrāk un tagad, ko īstenoja Talsu sākumskola kopā ar skolām no Polijas, Apvienotās Karalistes, Austrijas un Turcijas. Projekta mērķis bija pilnveidot skolēnu teorētiskās un praktiskās zināšanas par latviešu nacionālajiem ēdieniem to vēsturiskajā attīstībā.

Veselīgs dzīvesveids Eiropā, ko īstenoja Tomes pamatskola kopā ar skolām no Apvienotās Karalistes, Francijas, Spānijas un Zviedrijas. Projekta mērķi bija veicināt skolēnu interesi par veselīgu dzīvesveidu un sekmēt skolēnu pētniecisko prasmju veidošanos, pētot veselīga dzīvesveida pamatprincipus.

Izzināt sevi, iepazīstot citu tautu kultūru un tradīcijas, ceļā uz veselīgāku Eiropu, ko īstenoja Naudītes pamatskola kopā ar skolām no Lielbritānijas, Francijas, Slovākijas

un Somijas. Projekta mērķi bija attīstīt skolēnu prasmes meklēt un uzkrāt informāciju par dažādu tautu kultūras tradīcijām, cilvēku dzīves stilu, kā arī motivēt skolēnus izzināt sevi, savas un citu tautu kultūru un tradīcijas, analizēt veselīga dzīvesveida attīstību salīdzinošā vērtējumā.

Arī **skolu pedagogiskā personāla profesionālās pilnveides kursus** tika apgūta pieredze veselības izglītībā.

Tā, piemēram:

Sporta forumi Itālijā, kur piedalījās Sējas pamatskolas pārstāves.

Svaigs ūdens kā mantojums Portugālē, kur piedalījās Druvas vidusskolas pārstāve.

Nobeigums

E.Pētersons savulaik uzsvēra, ka „pašdarbība un aktivitāte ir sekmīgas attīstības pamats. Pasīvām un darbību nerোসinošām zināšanām ir maza nozīme. Zināšanas tikai tad noderēs par stipru pamatu tālākajā attīstībā, ja tās būs apvienotas ar jūtām un modinās gribu uz aizvien jauniem centieniem.”

UNESCO Starptautiskās komisijas par izglītību divdesmit pirmajam gadsimtam ziņojumā ir uzsvērtas būtiskās divdesmit pirmā gadsimta izglītības iezīmes un no tām izrietošie jaunie izglītības akcenti un mērķi: „Mums jātiecas uz utopisku mērķi: virzīt pasauli pretī plašākai savstarpējai sapratnei, pretī lielākai solidaritātei, atzīstot mūsu garīgās un kultūras atšķirības. Izglītība, kas zināšanas dara pieejamas visiem, veic tieši šo universālo uzdevumu – palīdz cilvēkiem saprast pasauli un saprast citus.”

Comenius programmas skolu partnerību projekti un individuālās mobilitātes dod iespēju pedagogiem un skolu organizācijām ielūkoties plašākā skolu praksē, analizēt, salīdzinot to Eiropas kontekstā. Tie sniedz būtisku ieguldījumu Latvijas stratēģisko attīstības mērķu īstenošanā. Kopumā tika **analizēts 258 skolu partnerību projektu un 343 individuālo mobilitāšu ieguldījums** Latvijas izglītības attīstībā, ko būtiski nosaka Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007. – 2013., Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam un Latvijas izglītības attīstības pamatnostādnes 2007. - 2013.

Comenius programmas skolu partnerību projekti un individuālās mobilitātes deva atbalstu šādu Latvijas **stratēģisku izglītības uzdevumu īstenošanā**:

- panākt kvalitatīvu vispārējo zināšanu un prasmju apguvi, tostarp dabas zinātņu, vides zinātņu un matemātikas mācību priekšmetos, pilnveidojot mācību saturu, metodiku un skolēnu mācību sasniegumu vērtēšanas sistēmu pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpēs;
- augstākās izglītības kvalitātes un pieejamības paaugstināšana, tās integrēšana vienotajā Eiropas (pasaules) izglītības telpā;
- pedagogu un akadēmiskā personāla profesionālās un pētnieciskās kvalifikācijas paaugstināšana līdz kompetencei, kas nodrošina konkurētspēju ne tikai Eiropas, bet arī pasaules mērogā, tā veicinot pedagogu un izglītībā nodarbināto prestiža paaugstināšanos, nodrošinot nepārtrauktu būtisku darba samaksas paaugstināšanu;
- regulāri izvērtēt un atjaunot mācību saturu, iesaistot sociālos partnerus, lai nodrošinātu atbilstību mūsdienu prasībām un jaunākajiem atklājumiem, un nodrošinātu tā sasaisti ar augstāka līmeņa mācību saturu;
- e-resursu pilnveide un izmantošanas paplašināšana, informācijas tehnoloģiju prasmju uzlabošana visos izglītības līmeņos;
- nodrošināt personām ar speciālām vajadzībām izglītības pieejamību visos tās veidos un pakāpēs;
- pilnveidot karjeras attīstības atbalsta sistēmu, nodrošinot profesionālās orientācijas un karjeras konsultācijas iedzīvotājiem izglītības iestādēs un dzīves vietās;
- izmantot izglītības un kultūras potenciālu harmoniskas personības izaugsmei visa mūža garumā, ar mūsdienīgām tehnoloģijām un risinājumiem paplašinot kultūras resursu pieejamību cilvēka radošo spēju un talantu izkopšanai un zināšanu padziļināšanai.

Comenius programmas **ieguvumi** iedalāmi divās grupās – praktiskie (taustāmie) un morālie, personību attīstošie, kas nav izmērāmi konkrētās vienībās, bet kas būtiski ietekmē izglītības darbu kopumā.

Kā praktiskie rezultāti atskaišu ziņojumos tiek minēti dažādi bukleti, grāmatas, dažāda tipa priekšnesumi (teātra izrādes, koncerti utt.), videomateriāli, videofilmas, audio materiāli, diski ar projekta materiāliem, radošie darbi (kalendāri, plakāti, foto

albūmi, izšuvumi, lietišķi dekoratīvie darbi, dziesmas, lugas utt.), ceļojošās izstādes, interneta mājas lapas u.c.

Kā morālie, personību attīstošie ieguvumi tiek minēta komunikācijas prasmju pilnveide, sadarbības prasmju ar skolēniem, skolotājiem, vecākiem, vietējo sabiedrību veicināšana, svešvalodu apguve, mācību metodiku pilnveide, jaunas pieredzes iepazīšana, topošo skolotāju pašpieredzes veidošana, skolēnu pētniecisko prasmju apguve, informācijas tehnoloģiju lietošanas prasmju pilnveide, pašapziņas paaugstināšana u.c.

Ādažu vidusskolas vācu valodas skolotāja Aija Krūze piedalījās vācu valodas skolotāju tālākizglītībasursos „Kultur plus”. Individuālās mobilitātes dalībniece atzīst, ka kursi

- atjaunoja interesi par mācību priekšmetu, ko viņa māca,
- deva iespēju iepazīt un apkopot dažādus mācību un audzināšanas materiālus, metodes;
- sekmēs jaunu metožu un pieeju izmantošanu savā skolā;
- pilnveidoja personīgās prasmes;
- padziļināja zināšanas par citām valstīm un kultūrām;
- palīdzēs skolas darbā ieviest Eiropas dimensiju;
- motivēja apmeklēt citas mācību aktivitātes arī turpmāk;
- palīdzēs motivēt skolēnus un pieaugušo auditoriju.

Savukārt, kā piemēru skolu partnerību projekta ieguvumiem var minēt Preiļu 1.pamatskolas projektu „Draudzība caur deju”. Projekta dalībnieki atzīst, ka ieguvumi ir šādi:

- Kopējs čehu un latviešu tautas deju un folkloras uzvedums,
- Apgūtas čehu dejas: „Valahijas deju svīta”, Čardašs u.c.
- Apgūtas čehu tautas dziesmas „Co to tam šupoce”, Čardašs u.c.
- Izveidota projekta „Draudzība caur deju” dienasgrāmata un foto albūms;
- Pilnveidotas angļu sarunvalodas zināšanas;
- Apgūti čehu valodas pamati;
- Iegādātas angļu valodas vārdnīcas;
- Tapuši jauni tautastērpi;

- Izveidots projekta video materiāls „Draudzība caur deju”;
- Foto galerija „ Mūsu paveiktais projektā”;
- Sekmēta skolēnu intelektuālā attīstība, iepazīstot citas tautas tradīcijas;
- Draudzīgas un sirsnīgas attiecības, kas izveidojās starp abu valstu skolēniem, to ģimenēm un skolotājiem.

Tātad Eiropas Savienības Mūzizglītības programmas Comenius apakšprogrammas ieguldījums Latvijas izglītībā ir ļoti augstu vērtējams kā būtisks atbalsts gan Latvijas izglītības stratēģisko mērķu īstenošanā, gan katras izglītības iestādes attīstībā un pedagoģiskā personāla attieksmju, izpratnes, kompetenču pilnveidē un konkurētspējas veicināšanā.

Izmantotā literatūra un avoti.

1. Andersone R. Izglītības un mācību priekšmetu programmas. – R. RaKa, 2007.
2. APA. COMENIUS skolu partnerības projekti. Krājums 2007. – R.:APA, 2008.
3. APA. COMENIUS skolu partnerības projekti. Krājums 2008. – R.:APA, 2009.
4. APA. 2007.gada publiskais pārskats. – www.apa.lv
5. APA. 2008.gada publiskais pārskats. – www.apa.lv
6. Delors. Ž.u.c. Mācīšanās ir zelts. – UNESCO LNK, 2001.
7. Fulans M. Pārmaiņu spēki. – R.: Zvaigzne ABC, 1999.
8. EK. Mācīšana un mācīšanās – ceļš uz izglītotu sabiedrību. – R.: APA, 1998.
9. ES sāk informatīvu kampaņu par Eiropas Starpkultūru dialoga gadu. – <http://news.frut.lv>
10. Imana J. Skola pabeigta. Ko iesākt? – www.reikinet.lv
11. ISEC. Veselības izglītības jautājumi pamatizglītības mācību priekšmetu saturā. – R.: ISEC, 2005.
12. Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.-2013.gadam. – www.likumi.lv
13. Komenskis J.A. Lielā didaktika. – R: Zvaigzne, 1992.
14. Krūze A. Jānis Greste – Latvijas pedagoģijas pelēkais dārgakmens.// Laikmets un personība. – R.: RaKa, 2006.
15. Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.-2013.gadam. – www.likumi.lv
16. Latvijas Nacionālās attīstības plāns 2007. – 2013. – www.politika.lv
17. Lebeer J. Mācīšanās kā mācīties iekļaujošā vidē. – Jēkabpils: Izglītības iniciatīvu centrs, 2005.
18. Lūse N. Digitālās tehnoloģijas integrētās pieejas ietvarā. // Pedagoģija un skolotāju izglītība. Latvijas Universitātes raksti. – R.:LU, 2007.
19. Nīmante D. Iekļaujošā skola mūsdienu sabiedrībā. // Skolotājs, Nr1, 2007.
20. Ose L. Starpkultūru dialogs ikdienā un izglītībā. – www.iac.edu.lv
21. Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca. – R.: Zvaigzne ABC, 2000.

22. Pētersons E. Vispārīgā didaktika. – Rīga, 1931.
23. Rubana I.M. Veslības izglītības pamati. – R.: RaKa, 1997.
24. Students J.A. Vispārīgā pedagogija. – R.: RaKa, 1998.
25. UNESCO. The Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education. - Paris: UNESCO, 1994.
26. Vēdiščeva J. Rainis (Jānis Pliekšāns) – izglītības ministrs. // Laikmets un personība. R.: RaKa, 2008.
27. Žogla I. Eduards Pētersone savam laikam un mūsdienām. // Laikmets un personība. – R.: RaKa, 2006.